

Bilag 4

Undervisningsvejledning i Musikforståelse

11 undervisningsforløb udarbejdet til netbaseret
undervisning i musikliniefaget i læreruddannelsen

Jens Stig Olsen
Seminarielektor
Hjørring Seminarium
Maj 2007

Disse undervisningsforløb er blevet til i forbindelse med et udviklingsarbejde i CVU Nordjylland i 2006/2007. Det er en netbaseret version af undervisningsindhold, som også foregår på musiklinieuddannelsen på Hjørring Seminarium.

Undervisningen i musikforståelse tager udgangspunkt i perioder i den vestlige verdens musikhistorie. De 11 undervisningsforløb dækker således tilsammen i alt 13 forskellige perioder i musikhistorien. Disse er:

1. **Middelalder og Renæssance**
2. **Barok**
3. **Klassik**
4. **Romantik**
5. **Modernisme og vor tid**
6. **Jazz/blues**
7. **50'erne**
8. **60'erne**
9. **70'erne**
10. **80'erne**
11. **90'erne**

Lektionerne er søgt tilrettelagt, så de i videst mulige omfang først og fremmest tilgodeser den æstetisk oplevelsesmæssige dimension i musikken, snarere end den teoretisk/analytiske dimension.

Endvidere sættes der fokus på de formidlingsmæssige aspekter af musikken. Der gennemgås således en række forskellige formidlingsformer (sang, dans, power point, film m.v.), så de studerende får inspiration til egen formidling i skolen.

Ved hver lektion er der anført litteratur, musikeksempler og i nogle tilfælde filmklip, som forudsættes læst, hørt og set.

Til hver lektion er der endvidere en række bilag, som af ophavsretslige grunde ikke er medtaget her. Bilagene er f.eks. billeder af instrumenter, fotokopier fra anden litteratur, sangtekster m.v. Endvidere er der tale om power point præsentationer.

Fremgangsmåden er følgende: De studerende løser de nævnte opgaver indenfor en bestemt tidsfrist. Der tilbydes vejledning enten i konferencesystem eller på webcam. Opgaverne kan løses i grupper, hvis det er praktisk muligt. Læreren giver herefter tilbagemelding evt. i forbindelse med seminarer.

1. Middelalder/Renæssance

Litteratur:

Politikkens bog om klassisk musik s.11-55
Sangbogen 1 og 2 (Wilhelm Hansen 1988 og 1996)

Musikseksempler:

- 1) Communio (Viderunt Omnes)
- 2) Alleluja justus ut palma
- 3) Alleluja Pascha nostrum
- 4) Ecco la primavera
- 5) DR's pigekor: Ravnen
- 6) Sven Erik Tarp: Ravnen
- 7) Sorten Muld: Ravnen
- 8) Palestrina: Benedictus
- 9) Susato: Tre ronden

1. Sangaktivitet.

De 2 sange Ravnen og Held og lykke er begge skrevet i middelalderen. Ravnen er en folkevise, og som sådan er den opstået og udviklet i folkemunde og dermed også ændret op gennem tiden. I bogen "Danmarks gamle folkeviser" optræder sangen i flere versioner, som mere eller mindre minder om den i sangbogen 1.

Held og lykke er komponeret af Susato i 1500-tallet.

Opgave 1

- a) Syng Ravnen (Sangbogen 1 s. 11)
- b) Syng Held og lykke (Sangbogen 2 s. 136)

2. Gregoriansk sang

Den gregorianske sang er opkaldt efter pave Gregor den Store (590 – 604), som ifølge legenden satte system i teksterne til de kirkelige handlinger og indsamlede melodier. Den gregorianske sang er enstemmig. Man taler om 3 forskellige stilarter indenfor gregoriansk sang (Gads musikleksikon):

1. Syllabisk stil – hvor hver tone passer til en tekststavelse
2. Gruppestil – hvor der er 2 til 4 toner til hver stavelse
3. Melismatisk stil – hvor der er mere end 4 toner til de fleste stavelser

Opgave 2

- a) Læs om den gregorianske musiks notation i bilaget
- b) Lyt til Communio (Viderunt Omnes) Teksten og en del af melodien findes i bilaget
- c) Angiv form (A,B)
- d) Beskriv stemningen i musikken og giv et bud på, hvordan man kan få en given klasse til at lytte til og opleve musikken.

3. Den første flerstemmighed

I starten var den første flerstemmighed improviseret. Udgangspunktet var melodien Cantus firmus ("den faste stemme"), og på baggrund af denne lagde man en modstemme på. Modstemmen kaldes organum (politikken s. 14) Der var flere måder at gøre dette.

1. Parallelt organum – hvor organum stemmen parallelt følger cantus firmus en kvint under denne

2. Frit organum – hvor stemmer ikke blot er parallelle, men hvor der også forekommer modbevægelse.
3. Melismatisk organum – hvor organumstemmen er en friere overstemme til cantus firmus, som nu har lange toner

Opgave 3

- a) Lyt til Alleluja justus ut palma (se noden i bilaget) og Alleluja Pascha nostrum
- b) Bestem hvilke typer organum der anvendes i de 2 satser

4. Instrumentalmusik fra middelalderen

Besætningen i Ecco la primavera er følgende: sang, blokfløjte, trætrompet, basun, slagtøj, lut og fidel. Billeder af nogle af instrumenterne findes i bilaget. Her findes også teksten på dansk.

Opgave 4

- a) Angiv taktart og form
- b) Beskriv musikken med angivelse af de forskellige instrumenters og sangens funktion i forhold til hinanden og i sammenhæng med formen.

5. Ravnens (skematisk auditiv analyse)

Folkevisen Ravnens findes her i 3 forskellige indspilninger:

- 1) DR's pigechor
- 2) En meget gammel indspilning med Radiosymfoniorkestret af Sven Erik Tarp's arrangement.
- 3) Techno gruppen "Sorten Muld"

I forbindelse med denne opgave introduceres en skematisk auditiv analyse måde. I et skema optegnes form, cd-tid og bemærkninger vedr. instrumentation, udtryk, tempo, dynamik og andet som er relevant. Som eksempel er der på forhånd udarbejdet en analyse af Sv Erik Tarp versionen. (vedlagt på CD'en)

På Cd'en findes endvidere de enkelte formled til sorten muld versioner i adskilte dele

Opgave 5

- a) Lyt til de 3 versioner og foretag en skematisk auditiv analyse af Pigechor og Sorten Muld versionerne
- b) Giv en samlet vurdering af de 3 indspilninger, hvor de sammenlignes med noden og hvor der gives bud på, hvorledes et undervisningsforløb i skolen kunne struktureres

Renæssancen

Renæssance betyder genfødsel, og det der blev genfødt var antikkens skønhedsideal og filosofi
Opgør med de religiøse dogmer. Martin Luther offentliggjorde sine "protester" i 1517.

En gryende humanisme og mulighed for at dyrke sansningen.

Videnskaben styrkes (Amerika opdages i 1492, Kopernikus opdager jordens kredsløb om solen)

Musikalsk set en forrygende udvikling.

6. Palestrinas vokalpolyfoni

Palestrina udviklede den flerstemmige sats ved at introducere fænomenet imitation, det forhold, at et tema synges/spilles i de forskellige stemmer efter tur. Teksten til Benedictus er: "Benedictus qui venit in nomine Domini" (Velsignet være den, der kommer i Herrens navn). Musikken falder i 2 dele. Første del på den første del af teksten og anden del på den resterende del af teksten.

Opgave 6

- a) Lyt til Palestrinas Benedictus fra Missa brevis.
- b) Hvor mange korindsatser er der på "Benedictus qui venit" og hvor mange på "In nomine Domini"

7. Instrumentalmusik i renæssancen

Tilmann Susato har skrevet musikken tre ronden (har ikke noget med formen rondo at gøre). "De tre melodier er overvejende akkordiske, men med raffinerede indslag af polyfoni. (...) De tre korte dansesatser, der her spilles ud i et, er arrangeret for broken consort: Her spiller skalmeje, dulcianer (blødt klingende træblæseinstrument med dobbelt rørblad), basuner og slagtpøj. I indledningen hører vi skalmeje spille solo." (Orla Winther: Musikhistorien 3 s. 78)

Opgave 7

- a) Lav en skematisk auditiv analyse af musikken

2. Barok

Litteratur:

Gyldendals bog om klassisk musik s. 57-81

Musik:

- 1) Giulio Caccini: Amarilli
- 2) Monteverdi: Orfeus
- 3) Bach: Samling af suitesatser
- 4) Bach: Badinerie
- 5) Ekseption: Badinerie
- 6) Bach Toccata i Dm for orgel
- 7) Bach: Præludium i C for klaver
- 8) Bach: orgelfuga i Dm
- 9) Bach: Kvintskridtsekvens
- 10) Vivaldi: Foråret
- 11) Tremolo
- 12) Dæmpet
- 13) Pizzicato
- 14) Dobbeltgreb – tribbelgreb
- 15) Flageoletter

1. Generalbassystemet

Monodien var som den nye stil en modsætning til renæssancens vokalpolyfoni. Man havde allerede i renæssancens verdslige madrigaler arbejdet med en ikke-polyfon stil. Denne blev nu videreudviklet særligt til brug, hvor tekstens tydelighed var vigtig, f.eks. til musikdrama, altså opera.

”De tidligste forsøg på at efterligne antikkens græske drama førte til den nye stil *monodien* (af græsk *mono* = alene, og *ode* = sang). Monodien var en solosang med instrumentalt akkompagnement, som - ud fra ønsket om tekstens tydelighed - blev anvendt i forbindelse med de tidligste operaforsøg omkring 1600” (Orla Winther: Musikhistorien 4 s.22)

Opgave 1

- a) Lyt til Giulio Caccini: Amarilli (musikeks. 1) og læs om principperne ang. generalbassystemet, Orla Winther: Musikhistorien 4 s. 64-66 (se bilag).

2. Den første opera

Monteverdis opera Orfeus fra 1607 regnes for en af de første operaer.

Opgave 2

- a) Læs om handlingen i operaen i bilaget
- b) Læs om musikken i Orla Winther: Musikhistorien 4 s. 71-73 (se bilag) og lyt til musikken (musikeks. 2) mens du følger den danske oversættelse.

3. Baroksuiten

Suiten er en række dansesatser til brug ved hoffet. En meget lang række dansebetegnelser blev anvendt i suiten. Der var forskellige tempi og toneart.

Opgave 3

- Lyt til samlingen af suitesatser i musikeks. 3 og giv en kort beskrivelse (1-2 sætninger) af hver enkelt sats i forhold til stemning og instrumentering
- Lyt til Bach's egen udgave af Badinerie (musikeks. 4)
- Lyt til den hollandske gruppe Ekseptions udgave af Bach's Badinerie (musikeks. 5)
- Hvordan kan man anvende henholdsvis Bach's og Ekseptions udgaver af det samme stykke musik i musikundervisningen i skolen? Formulér en idé kortfattet.

4. Forspil til fuga

Toccata, fantasi og præludium er betegnelser for improvisationsagtigt "forspil" til fugaen. De 2 følgende musikeksempler toccata i Dm for orgel og præludium i C for cembalo er nogle af de kendteste Bach lavede. I den slags musik er der ofte mange skalaløb og akkordbrydninger. I præludiet er hele musikken udelukkende akkordbrydninger.

Opgave 4

- Lyt til Toccata i Dm for orgel og præludium i C for klaver (musikeks 6 og 7)
- Giv en stemningsbeskrivelse af begge stykke musik

5. Fuga

Fugaen er rendyrket polyfoni. Bach perfektionerede denne genre. Hans musikalske testamente er "kunst der fuge", som er en lang række fugaer baseret på det samme tema. Bach bruger som udgangspunkt kun 1 tema i sine fugaer.

Opgave 5

- Lyt til orgelfuga i Dm (musikeks. 8)

6. Kvintskridtsekvens

Et meget brugt mellemstil i flere af barokkens former er kvintskridtsekvensen, det fænomen, at et lille motiv flyttes en sekund nedad, mens det harmoniske grundlag flytter sig kvintvis. F.eks.: Dm-Gm - C - F - Bb. Sekvensen kan spille over kortere eller længere tid

Opgave 6

- Lyt til kvintskridtsekvensen i orgelfugaen (musikeks 9)
- Find kvintskridtsekvensen i Vivaldis foråret første sats (musikeks. 10). Hvilken CD tid?

7. Barokkoncerten

Musikken i barokken bliver i højere grad instrumental, hvilket stille større krav til instrumenterne. Der udvikles dygtige musikkerne, som stiller større krav til kompositionerne.

Koncerten – udviklede sig fra en teknik hvor flere kor synger mod hinanden (konkurrere - koncert) 1. og evt. 3 sats i solokoncerten er ofte bygget på princippet om den modulerende rondo, hvor temaet (ritornellet) skifter toneart og er omkranset af solopassager.

Opgave 7

- a) Lyt til Vivaldi: Foråret (musikeks. 10) og lav en auditiv analyse hvori til tilhørende digt indgår (bilag)

8. Instrumenter. Lyt til strygerne

Violinen – Vinder kampen over viola da gambe

Strygerfamilien Violin – bratch – cello – bas. I orkestret anvendes 1. og 2. violin. Cello og bas spiller ofte det samme.

Tremolo (musikeks. 11)

Dæmpet (musikeks. 12)

Pizzicato (musikeks. 13)

Dobbeltgreb – tribbelgreb (musikeks. 14)

Flageoletter (musikeks. 15)

3. Klassik

Litteratur:

Politikkens bog om klassisk musik s.83-116

Gertie Sjøen: Hør nu her 4 s. 34-37

Anna la-Cour Harbo: Beethoven s. 42-55

Musikseksempler:

- 1) Philipp Emanuel Bach: Les Langueurs Tendres
- 2) Haydn trompetkoncert i Eb 3. sats
- 3) Haydn strygekvartet op 79 nr 3 2.sats
- 4) 3 udgaver af Tysklands nationalmelodi
- 5) Mozart: Adagio fra serenade for 13 blæsere (k 361)
- 6) Mozart: Klaverkoncert i Bb 3 sats
- 7) Mozart: Sonate i C Kv545
- 8) Mozart: Eine kleine nachtmusik
- 9) Lydclip med frihedsbudskabet
- 10) Beethoven: Symfoni nr. 5
- 11-19) Beethoven symfoni nr. 9 eksempler
- 20) Beethoven: Symfoni nr. 9

Filmeksempler

Milos Forman: Amadeus

- a) Amadeus klip 1
- b) Amadeus klip 2

Sigurd og symfoniorkestret

- a) Sigurd klip

1. Fra barok til rokoko

Adelen taber terræn og en ny middelklasse vokser frem. Oplysningstidens filosoffer tænker nye tanker om alle livets forhold. Der startes en proces, som ender med revolutioner flere steder og indførelsen af demokratiet

De første ca. 50 år er præget af den såkaldte *Rokoko* stil, som indenfor arkitektur og andre kunstformer er et opgør med det storladne og majestætiske i barokken til fordel for finfølelsen.

Musikken bliver mere følelsesladet og mindre heftigt pulserende. Et eksempel på dette er Carl Philipp Emanuel Bach (næstældst af Bachsønnerne) Les Langueurs Tendres (Den blide melankoli). Musikken spilles på den nye opfindelse, hammerklaveret, som rummer større udtryksmuligheder.

Opgave 1

- a) Lyt til Carl Philipp Emanuel Bach: Les Langueurs Tendres. (musikeks. 1)
- b) Læs s. 75-78 i Orla Vinther (se bilag) og giv et bud på hvordan Bach skaber en atmosfære af melankoli.
- c) Skriv et par sætninger som beskriver stemningen i musikken og hvordan musikken udvikler sig.

2. Solokonzert i wienerklassikken

3 navne er især fremtrædende i den lidt senere wienerklassik (ca. 1770-1800)

Haydn, Mozart og Beethoven.

Symfonien udvikler sig i denne periode. I begyndelsen var symfonien på 3 satser ligesom solokonzerten. Hurtig - langsom – hurtig. Senere kom flere satser til og en lang række andre variationsmuligheder. De hurtige satser blev ofte skrevet i sonatesatsform (omtales senere)

Koncertsale skyder op til at fornøje den nye middelklasse og der er brug for egnet musik.

Haydn trompetkoncert i Eb er et kendt eksempel på en *solokonzert* fra wienerklassikken.

Opgave 2

- Lyt til Haydn trompetkoncert i Eb 3. sats (musikeks. 2)
- Gør i skemaform tidsmæssigt rede for rondoformen

3. Haydn strygekvartet

Kammermusikken udvikler sig for at tilfredsstille det stigende behov for musik med mindre besætninger. Haydn anset for at være den der udvikler strygekvartetten. (2 violiner, 1 bratch og 1 cello). Haydns strygekvartet i C op 79 nr 3 2.sats er en såkaldt *variationssats*, hvilket vil sige en sats, hvor der først præsenteres en temadel, som der herefter spilles et antal gange i varierende former. Delene i variationssatsen betegnes tema, variation 1, variation 2 o.s.v.

Haydn når at blive 77 år gammel og skriver over 100 symfonier og over 80 strygekvartetter

Opgave 3

- Lyt til Haydns strygekvartet i C op 79 nr 3 2.sats (musikeks. 3)
- Kender du musikken?
- Beskriv de 4 variationer (auditiv analyse). Hvordan optræder melodien og hvad foretager de andre instrumenter sig?

4. Tysklands nationalmelodi

Haydns tema fra hans strygekvartet op 79 nr. 3 bruges som Tysklands nationalmelodi

Opgave 4

- Beskriv stemningen i de forskellige versioner af Tysklands nationalmelodi. (musikeks. 4) Hvilke associationer?
- Formulér på baggrund af de 3 forskellige versioner samt Haydns originalmusik en idé til en aktivitet i musikforståelse i skolen.

5. Mozart

Mozart bliver kun 35 år og skriver over 40 symfonier – den første i en alder af 8 år – samt en lang række solokoncerter, hvor hans klaverkoncerter (27 i alt) er nogle af de kendteste. I Mozarts serenade for 13 blæsere indgår instrumentet bassethorn (se billede i bilag)

Opgave 5

- Se filmklip 1 fra *Amadeus* og læg især mærke til Salieris flotte beskrivelse af Mozarts musik
- Lyt til Mozart: Adagio fra serenade for 13 blæsere (k 361) (musikeks. 5) og prøv at følge med i partituret. (vedlagt på CD'en)

- c) Se filmklip 2 fra Amadeus og læg især mærke til, hvordan Mozart beskriver sin komposition for Salieri
- d) Lyt til Mozart: klaverkoncert i Bb 3 sats (musikeks. 6). Kender du musikken?
- e) Foretag en kritisk vurdering af undervisningsmaterialet: Gertie Sjøen: Hør nu her 4 s. 34-37 (se bilag)
- f) På CD'en er der et par numre med den hollandske gruppe "Ekseption". Lyt evt. til disse og giv et bud på, hvordan man kan bruge de rytmiske versioner af Mozarts musik i musikundervisningen.

6. Sonatesatsformen

En ofte brugt kompositionsform var den såkaldte *sonatesatsform*. (se Orla Vinther: Wienerklassikken s. 88-89 (se bilag) Sonatesatsformen blev mere udbredt i wienerklassikken.

Opgave 6

- a) Læs om sonatesatsformen i Orla Vinther: Wienerklassikken s. 88-89 (se bilag)
- b) Lyt til Mozart: Sonate i C Kv545 (musikeks. 7) mens du følger med i noden (se bilag) og bemærk især de forskellige dele af sonatesatsformen
- c) Lyt til Mozart: Eine Kleine Nachtmusik (musikeks. 8) og angiv tidsmæssigt de forskellige dele af sonatesatsformen i en auditiv analyse.

7. Beethovens 5.

Beethoven bliver en af komponisterne, som formidler overgang fra wienerklassik til romantik. I den wienerklassiske tradition er hans 5. symfoni med det kendte "skæbne" tema, som gennemsyrrer næsten hver eneste takt i 1. sats. Temaet blev også anvendt som "jingle" inden radioudsendelserne fra London under 2. verdenskrig. Temaet består jo af 3 korte og 1 lang tone, hvilket på morsprog betyder "V" V for victory.

Opgave 7

- a) Lyt til frihedsbudskabet (musikeks 9)
- b) Lyt til Beethovens symfoni nr. 5 1. sats (musikeks. 10)
- c) Foretag en kritisk vurdering i forhold til relevans og anvendelighed i skolens musikundervisning af materialet: Anna la-Cour Harbo: Beethoven s. 42-55 (se bilag)

8. Overgang til romantik

Beethovens 9. Orkestrene blev større i romantikken. Mange skift i tempo og karakter inden for den enkelte sats. En ekstra sats er kommet på, så der nu ofte er 4 satser i en symfoni. Temabearbejdningen kan forekomme mellem de enkelte satser. Lange satser. 4. sats i Beethovens 9. varer over 25 min., hvilket er længere end en hel Haydn symfoni. Hele Beethovens 9. symfoni varer ca. 1 time og et kvarter.

Opgave 8

- a) Lyt til de forskellige musikklip (11-19) som eksempler på store forskelle og bearbejdnings i 4. sats
- b) Lyt til hele 4. sats (musikeks. 20)
- c) Hvordan kan man formidle 4. sats til en given klasse i skolen?

9. Lyt til instrumenter

Som en del af gennemgang af træblæserne, skal du se et klip fra DVD'en Sigurd og symfoniorkestret, som omhandler fagotten

Opgave 9

- a) Se klippet Sigurd og symfoniorkestret
- b) Hvad er din vurdering af anvendeligheden af den slags klip i skolens musikundervisning?
- c) Hvilke andre træblæsere var almindelige i klassikken?
- d) Hvordan vil du gennemgå de andre træblæsere for en given klasse?

4. Romantik

Litteratur

Gyldendals bog om klassisk musik s. 119-165

Højberg-Pedersen m.fl: Lige i øret s. 121-122.

Orla Winther: Musikhistorien 6 s. 39-42

Piccolo 17 s. 9

Klassisk musik - en ny måde at lytte på

Musikseksempler

- 1) Schubert – Erlkönig
- 2) Chopin - Waltz op 64 nr 2
- 3) Berlioz – Pigetemaet
- 4) Berlioz - Symphonie fantastique 5. sats
- 5) Smetana – Moldau
- 6) Fauré – Pavane
- 7) Tjaikovskij - 1812 Ouverture (1)
- 8) Tjaikovskij - 1812 Ouverture (2)
- 9) Tjaikovskij - 1812 Ouverture
- 10) Dvorak - symf nr 9 2. sats
- 11) Elgar - Pomp and circumstance
- 12) Strauss - Also sprach Zarathustra (starten)
- 13) Nielsen - Pan og Syrinx

Mange af de former som var opstået i wienerklassikken blev videreført i romantikken (symfoni, kammermusik, sange m.v.)

Alt blev større og/eller voldsommere i omfang og udtryk (se i bilag forskel på et Haydn partitur og Berlioz partitur).

Der var et vist opgør med oplysningstidens rationalisme. Der blev ikke lavet om på de klassiske former, men indholdet blev der fokuseret mere på. Nu skulle de store følelser for alvor i spil. Liv, kærlighed, krig og død blev de store temaer.

Schuberts lied Erlkönig er et godt eksempel. Læs afsnit fra ”Lige i øret” s. 121-122. (bilag)

1. Erlkönig

Sangen om elverkongen, som tager drengen fra sin fars hesteryg er en typisk romantisk historie.

Opgave 1

- a) Lav en auditiv analyse af sangen (musikeks. 1) med brug af skema (skabelon findes på CD'en).
- b) Lav en eller flere tegninger, som omhandler steder i handlingen.

2. Chopin

Den nye middelklasse voksede og i takt hermed blev der endnu mere brug for musik, der kunne spilles i hjemmene. Et væld af klavermusik blev komponeret i den periode

Opgave 2

- a) Lyt til Chopin Valse op. 64 no 2 (musikeks. 2) Bemærk de mange ændringer i tempo.

3. Programmusik (Symphonie Fantastique)

Nogle af komponisterne syntes, at musikken gerne måtte betyde noget uden for musikken selv. Den måtte gerne fortælle en historie, det kunne være en konkret handling, et natursceneri eller en indre følelsesmæssig eller psykologisk proces. Fænomenet fik navnet programmusik. Tilhængere af denne retning, som blev kaldt "den nytyske" var bl.a. Liszt, Wagner, R. Strauss og en af pionererne Hector Berlioz med sin "Symphonie Fantastique". I symfonien introducerer han et nyt begreb "idée fixe" som er et bestemt tema, som følger en person. Man kalder det også for et ledemotiv. Også i opera brugte man ledemotiver. I Wagners operacyklus (4 sammenhængende operaer) Niebelungens Ring (som varer i 15-16 timer) anvendes over 150 ledemotiver

Opgave 3

- Læs om Berlioz, programmusik og symphonie fantastique i Orla Vinther 6 side 39-42 (se bilag)
- Lyt til pige temaet (musikeksempel 3)
- Lyt til hele 5. sats (musikeks. 4) og følg med i Orla Vinthers oversigt over handlingen i forhold til CD-tiden.
- Giv et bud på, hvordan man kan formidle denne musik til en given klasse

4. Programmusik (Moldau)

Et andet kendt eksempel på programmusik er den tjekkiske komponist Smetanas Moldau. Komponisterne betegnede ofte deres programmusikalske kompositioner for symfoniske digte.

Opgave 4

- Læs om programmusik, tonemaleri og symfonisk digt i Gads musikleksikon (se bilag)
- Lyt til Moldau (musikeks. 5)
- Læs teksten om Moldau s. 9 i Piccolo 17. (se bilag) På et analyseskema, hvor der også gives beskrivelser af musikkens stemning og instrumentation, anføres i CD-tid hvornår man kan høre:
 - Jagtsignaler
 - Dans og bryllupsglæde
 - Vandnymfer om natten
 - Bølger der kastes mod klipper
 - Majestætisk ro

5. Fauré

En komponist som Fauré hørte til i kredsen af komponister som ikke lavede programmusik. Andre vra f.eks Brahms, Schubert og Schumann

Opgave 5

- Læs billedteksten om Fauré s. 156 i Gyldendals bog om klassisk musik.
- Lyt til Pavanne (musikeks. 6)
- Angiv formen i det første 1.30 min indtil koret kommer med. Lav et par sætninger som beskriver stemningen i hele musikken. Hvis der er tale om en dialog i musikken, hvad siger instrumenterne så til hinanden?

6. Nationalromantik (Tjaikovskijs 1812 ouverture)

En gren af romantikken var nationalromantikken, de enkelte europæiske landes tilbøjelighed til at fremhæve netop eget lands særkende. Det kunne også handle om historiske begivenheder som i den russiske komponist Tjaikovskijs 1812 ouverture (nu med kanoner).

Opgaver 6

- Lyt til de 2 lydclip (musikeks. 7 og 7) fra Tjaikovskijs 1812 ouverture (1) – Franskmændene kommer første gang. Tjaikovskijs 1812 ouverture (2) – Franskmændene kommer nu med kanoner, men russerne gør modstand – skræmmende violiner antyder desperation og angst – herefter kirkeklokker og den russiske kejserhymne
- Lyt til hele ouverturen (musikeks. 9)
- Giv din vurdering af undervisningsmaterialet i bogen ”Klassisk musik - en ny måde at lytte på” (se bilag)

7. 2 andre eksempler på nationalromantik

Den tjekiske komponist Dvorak og den engelske komponist Edward Elgar er 2 andre eksempler på nationalromantisk komponister

Opgave 7

- Lav auditive analyser med angivelse af CD-tid, form, instrumentation, dynamik og ikke mindst stemning af de 2 satser Dvorak symfoni nr. 9, 2. sats (musikeks. 10) (fra den nye verden) og Elgars Pomp and circumstance (musikeks. 11)
- Giv forslag til musikundervisning på baggrund af de 2 numre. Hvordan kunne man formidle dem til en given klasse

8. Strauss: Also Sprach Zarathustra

Filosoffen Nietzsche havde stor betydning for mange komponister bl.a. Richard Strauss, som lavede et tonedigt i 9 næsten sammenhængende satser på baggrund af Nietzsches værk Also Sprach Zarathustra

Nietzsche var ham med tanker om, at Gud ikke eksisterer og at mennesket er overladt til sig selv, og på den måde er vi på vej ind i modernismen.

Opgave 8

- Lyt til starten af Also Sprach Zarathustra (musikeks. 12)
- Hvordan kan man anvende dette stykke musik i musikundervisningen i skolen på et givet klassetrin?

9. En sagadrøm

Carl Nielsen skrev også tonedigte. En sagadrøm er en af dem. Musikken er baseret på den islandske saga om helten Gunnar, som falder i søvn

Opgave 9

- Læs om værket i det medfølgende materiale (på CD'en)
- Lyt til musikken, mens du evt. følger partituret (musikeks. 13)

- c) Hvordan kan man anvende dette stykke musik i musikundervisningen i skolen på et givet klassetrin?

10. lyt til instrumenter (messing)

Opgave 10

- a) Hvilke instrumenter indgår typisk i messing familien
- b) Hvordan kunne du forestille dig at undervise i messinginstrumenter i skolen

5. Modernisme - Vor tid

Litteratur

Gyldendals bog om klassisk musik s. 167-237

Klassisk musik – på nye måder s. 167-173

Årstidernes musik – efterår s. 23-27

Musikseksempler:

- 1) Debussy - Danseuses de Delphes
- 2) Debussy - Forspil til en fauns eftermiddag
- 3) Ravel – Bolero
- 4) Satie – Gymnopédie
- 5) Holst - Mars, the bringer of war
- 6) Holst - Jupiter, the bringer of jollity (uddrag 1)
- 7) Holst - Jupiter, the bringer of jollity (uddrag 2)
- 8) Holst - Jupiter, the bringer of jollity (uddrag 3)
- 9) Holst - Jupiter, the bringer of jollity (uddrag 4)
- 10) Holst - Jupiter, the bringer of jollity
- 11) Webern - Armer sänder du
- 12) Schönberg – blæserkvintet
- 13) Prokofiev - Romance fra Lietenant Kije
- 14) Sting – Russians
- 15) Stravinsky - Sacre 2. sats
- 16) Bartok - in one spot
- 17) Carl Orff - Carmina Burana, O Fortuna
- 18) Howard Shore - A knife in the dark
- 19) Messiaen - Kvartet til tiden ende 1. sats
- 20) Pade - Symphonie magnétophonique (uddrag)
- 21) Pade - The littele mermaid (uddrag)
- 22) Pade - Face It (uddrag)
- 23) Gudmundsen-Holmgren - symfoni, antifoni
- 24) Fuzzy - Brønlunds sidste dagbogsnotat

Film:

A knife in the dark

1. Impressionisme - Debussy

Modernismen er et opgør med det naturalistiske. I malerkunsten drejer det sig ikke længere om at skildre virkeligheden, men kunstnerens fortolkning af virkeligheden. Motivet var ikke længere det eneste væsentlige, farverne, skygger og hele samspillet havde stor betydning. I musikken blev det til en mere indadvendt malende musik som f.eks af Debussy. Man kalder retningen for impressionisme.

Opgave 1

- a) Læs om Debussy i Orla Vinther 7 s. 147 (se bilaget)
- b) Lyt til Debussy: Danseuses de Delpes Fra Préludes bind 1 (musikeks. 1)
- c) På hvilken måde kan man formidle denne musik i undervisningen på et givet klassetrin?
- d) Læs om Forspil til en fauns eftermiddag i ”Klassisk musik – på nye måder” s. 167-173 (vedlagt på CD) og ”Årstidernes musik – efterår” s. 23-27 (vedlagt på CD) og lyt til musikken (musikeks. 2)
- e) Giv din vurdering af de 2 undervisningsmaterialer
- f) Lav en auditiv analyse med beskrivelse af instrumentation, dynamik, form og ikke mindst stemning og sat i relation til programmet for musikken

2. Andre impressionister

Komponister som Ravel og Satie tog den impressionistisk tråd op

Opgave 2

- Lyt til Ravel: Bolero (musikeks. 3) og Satie: Gymnopédie (musikeks. 4)
- Giv en kort karakteristik af de 2 stykker musik m.h.p. opbygning, instrumentation og stemning
- Giv et par idéer til hvordan man kunne formidle de 2 stykker musik på et givet klassetrin i skolen

3. Gustav Holst: Planeterne

Englænderen Gustav Holst lavede et symfonisk digt inspireret af astrologien. Pluto var ikke opdaget, da Holst skrev musikken, men en af hans elever har siden komponeret en Pluto sats.

Opgave 3

- Lyt til Holst: Mars – The bringer of war (musikeks. 5)
- På hvilken måde kan man formidle denne musik i undervisningen på et givet klassetrin?
- Lyt til de små uddrag af Holst: Jupiter – The bringer of Jollity (musikeks. 6-9)
- Lav beskrivelser af de 4 stykker musik. Læg mærke til instrumentation, stemning, dynamik m.m. Senere skal du (og en klasse?) forsøge at genkende de små bidder, når du hører musikken i sin helhed.
- I musikeks. 7 og 8 forekommer 2 instrumenter, som efter al sandsynlighed også findes i dit eget musiklokale. Hvilke?
- Lyt til musikken i sin helhed (musikeks. 10) og angiv i tid, hvornår de 4 uddrag af musikken forekommer
- Den iørefaldende melodi i musikeks. 9 skal skrives på et stykke nodepapir – gerne i et musikprogram – med angivelse af becifring (partitur er vedlagt)

4 Ekspressionisme/tolvtonemusik

Der var også dem som sprængte rammerne fuldstændig og udviklede en musik uden tonalt holdepunkt. Schönberg er eksponent for den nye tolvtonemusik. Komponisterne Schönberg, Alban Berg og Anton Webern har fået betegnelsen ”Den nye Wienerskole” og ekspressionisme. Det siger næsten sig selv, at musikken ikke havde (og har) det store tag i publikum, så for at få fred for kritiske ryster, arrangerede man koncerter, hvor kun helt særligt indviede fik adgang (bilag Orla Winther s. 105)

Opgave 4

- Lyt til Webern - Armer sünder du (musikeks. 11)
- Læs om Schönberg – blæserkvintet i Orla Vinther 7 s. 171-172 (se bilag)
- Lyt til musikken (musikeks. 12)
- Hvordan kan man arbejde med denne musik i skolen?

5. Prokofiev - Sting

Der var også komponister som søgte tilbage til et mere klassicistisk udtryk, f.eks. Prokofiev. De russiske komponister var afskåret fra at gå i voldsomme musikalske yderligheder. Hvis du kender den engelske rockmusiker Sting, kender du måske dette tema?

Opgave 5

- Lyt til Prokofiev – Romance fra Lieutenant Kijé (musikeks. 13)
- På hvilket instrument spilles temaet
- Lyt til Sting – Russians (musikeks. 14)
- Hvilket instrument var Stings foretrukne?

6. Stavinskij og Bartok

Andre væsentlige komponister var Stavinskij og Bartok.

Opgave 6

- Lyt til Stavinskij – Sacre 2. sats (musikeks. 15) og Bartok – In one spot (musikeks. 16)
- Beskriv stemningen i musikken. Handler den om noget? Farver, følelser, former, størrelse, dyr, blomst, træ, anden plante, scene (f.eks. markedsplads eller skov), handling, lys
- På hvilken måde kan man formidle denne musik i undervisningen på et givet klassetrin?

7. Carl Orff

Mere god musik fra 1. halvdel af det 20. århundrede er f.eks. Carl Orffs Carmina Burana. Fra http://da.wikipedia.org/wiki/Carmina_Burana

”Carmina Burana (latin, «sange fra Benediktbeuren», udtales «kármina borána») er den mest omfattende samling af middelalderlig ikke-kirkelig lyrik. Samlingen er opkaldt efter klosteret i Benediktbeuren (Bayern), hvor den blev opbevaret og genopdaget i 1803. Den består af ca. 320 sange som blev samlet i 1200-tallet, sandsynligvis i Kärnten eller i Tyrol. Sangene er stort set middelalderlatinsk (og i mindre grad middelhøjtysk og provençalsk) digtning fra 1000- til 1200-tallet. Blandt genrerne som er repræsenteret, er der flest kærlighedsviser, efterfulgt af moralsk-satiriske tekster (til dels med samfundskritik), drikke-, legeviser m.m. Lige så varieret er den digteriske kvalitet, som veksler mellem strenge antikke heksameter, gennemførte lyriske kunstværker og ubehjælpelige folkelige rimerier. Stort set indeholder samlingen kun sangenes tekster, men nogen få melodier er også bevaret.

Carmina Burana er blevet berømt gennem Carl Orff, som satte musik til et udvalg af teksterne. Det lykkedes Orff med dette udvalg at genskabe originalsamlingens spektrum af stemninger. Selv om Orffs enkle, men alligevel mægtige musik vækker stærke associationer til middelalderen, var det for ham ikke noget mål i sig selv at rekonstruere historisk korrekte melodier. Han skabte i stedet for en enhedsstemning med sit værk, hvor kor, solosang og instrumentale stykker indgår i en dramatisk helhed. Værket, som fik undertitlen *Cantiones profanae cantoribus et choris cantandae comitantibus instrumentis atque imaginibus magicis* («verdslige sanger for solist og kor med instrumentalakkompagnement og med billeder»), blev uropført i 1937. Orff regnede det selv som sit vigtigste værk.”

Opgave 7

- a) Lyt til Orff – Carmina Burana (Fortuna) (musikeks. 17) følg med i teksten (findes som dokument på CD'en)
- b) På hvilken måde kan man formidle denne musik i undervisningen på et givet klassetrin?

8. Filmmusik

Meget filmmusik er inspireret af de musikalske strømninger omkring romantikken, impressionismen og modernismen

Opgave 8

- a) Lyt til Howard Shore - A knife in the dark (musikeks. 18)
- b) Kender du musikken?
- c) Se filmklip og læg mærke til musikken
- d) Lyt til musikken igen og følg med i beskrivelsen af den i dokumentet A knife in the dark (findes på CD'en)
- e) Se filmklip igen og læg mærke til musikken

9. Messiaen

Musikken som blev uropført i en tysk fangelejr var baseret på Johannes åbenbaringen.

Opgave 9

- a) Lyt til Messiaen – Kvartet til tidens ende 1. sats (musikeks. 19)
- b) Hvilke instrumenter spiller og hvilken musikalsk rolle har de
- c) Beskriv stemningen i musikken
- d) På hvilken måde kan man formidle denne musik i undervisningen på et givet klassetrin?

10. Konkret musik

Ny retning: Konkretmusik med udgangspunkt i optagelser af real lyd som er organiseret til musikalske forløb. I den nye musik får vi provokeret vores forhold til begreberne musik og støj, og vi bliver konfronteret med vores forestillinger om, hvad musik er og hvad vi gerne vil opnå ved at lytte til musik.

Opgave 10

- a) Lyt til uddrag af Else Marie Pade: Symphonie magnétophonique (1958) (musikeks. 20)
- b) Lyt til uddrag af Else Marie Pade: The little mermaid (1957-58) (musikeks. 21)
- c) Lyt til uddrag af Else Marie Pade: Face It (1970) (musikeks. 22)
- d) På hvilken måde kan man bruge konkret musik i musikundervisningen i skolen?

11. Nutidig dansk kompositionsmusik

Pelle Gudmundsen-Holmgren og Fuzzy er 2 blandt mange andre eksempler på nutidige danske komponister. Gudmundsen-Holmgrens symfoni, antifoni (1978) er udvalgt til at indgå i den nyligt oprettede kulturkanon.

Opgave 11

- a) Lyt til Pelle Gudmundsen-Holmgrens egen forklaring på musikken samt et uddrag (musikeks. 23)
- b) Lyt til Fuzzy – Katalog (Brønlunds sidste dagbogsnotat) (musikeks. 24) og læs om musikken i bilaget
- c) Formulér et par idéer til hvordan man kan formidle nutidig kompositionsmusik i skolen

6. Jazz og blues

Litteratur

Jazz og blues i musikleksika

Gyldendals musikhistorie 3 side 47-72 og 117-128 og 167-176

Musikeksempler

- 01) Scott Joplin - maple leaf rag (automatisk klaver)
- 02) Scott Joplin - Maple Leaf Rag (Piano Only)
- 03) Original dixieland jazz band - livery stable blues
- 04) Lige ottendedele
- 05) Trioliserede ottendedele
- 06) Original dixieland jazz band - st. louis blues
- 07) Fletcher Henderson - St Louis blues
- 08) Blues
- 09) Bluesskala
- 10) Louis Armstrong - My heart
- 11) Louis Armstrong - I can't give you
- 12) Louis Armstrong - What a Wonderful World
- 13) Charleston
- 14) Laughing clarinets
- 15) Irving Berlin - Moonshine Lullaby
- 16) Gershwin - An american in Paris
- 17) Glenn Miller - In the mood
- 18) Leo Mathisen - To be or not to be
- 19) Charlie Parker - White Christmas
- 20) Stan Getz - One nota Samba
- 21) John Coltrane - Lover
- 22) Chicago - Saturday in the park
- 23) NHØP - I skovens dybe stille ro
- 24) NHØP - Det var en lørdag aften

Film

High Society

Historisk rids

Se det selvkørende power point show (ca. 30 min) om jazzens og bluesens historie. Undervejs skal der besvares 11 spørgsmål (se bilag)

Opgave

- a. Besvar de 11 spørgsmål
- b. Giv en skriftlig vurdering af power point mediet som fremlæggelsesform. Hvilke styrker og svagheder er der?
- c. Lav en analyse af nummeret "In the Mood" af Glenn Miller (musiknummer 17 i mappen "musik og film"). I analysen som angives i skemaform skal der gøres rede for
 - i. Form (med angivelse af antal takter og evt. CD-tid)
 - ii. Instrumentation herunder soloinstrumenterne
 - iii. Harmonisk opbygning og udvikling
- d. Giv et forslag til hvilke aktiviteter man kunne anvende på et givet klassetrin for at gøre eleverne fortrolige med nummeret "In the Mood" (sang?, spil?, bevægelse?, film?, power point?, ??)

7. 50'erne

Litteratur

Nielsen, Per Reinholdt: Rebel og remix s. 10-41

Musikseksempler

- 01) Wild Bill Moore - We're Gonna Rock, We're Gonna Roll
- 02) Alan Freed - tuesday night moondog
- 03) Rock around the clock
- 04) Johnny B. Goode
- 05) Shu-bi-dua - Lulu rocken går
- 06) Tutti Frutti
- 07) Joe Turner - Shake rattle and roll
- 08) Shake, rattle and roll
- 09) Elvis - That's allright
- 10) Love me tender
- 11) Whole lot of shakin going on
- 12) Good golly miss Molly
- 13) Pat Boone - I'll be Home
- 14) The Platters - Only you
- 15) What do you want to make those eyes for

Film

Elvis in the 50's

Det står ikke direkte nævnt i artiklen, men jeg tror ikke der kan være tvivl om, at 50'ernes rock 'n' roll udviklede sig i høj grad fra jazzen. På nogenlunde samme tid udviklede beboppen sig med de højt opbyggede akkorder. Måske er de musikformer som senere bl.a. fik betegnelsen rock 'n' roll udviklet sig som en reaktion på den nye kompleksitet i jazzen.

1. Første rocknummer

Et af de første numre, som man kan betegne Rock 'n' roll var Wild Bill Moores We're gonna rock, we're gonna roll indspillet i 1947

Opgave 1

- a) Lyt til Wild Bill Moores: We're gonna Rock we're gonna roll (musiknummer 1)

2. Alan Freed – DJ kulturen

Den **hvide** Dj Alan Freed's program The Moondog's rock and roll party var medvirkende til at sætte udviklingen i gang. Programmets navn var inspireret af Wild Bill Moores nummer. Vi hører her en bid mellem 2 numre, hvor Alan Freed gør reklame for en øl med navnet Erin Brew (1953) <http://www.alanfreed.com/>

Alan Freeds historie er filmatiseret og kan lånes på Hjørring Seminarium's bibliotek.

Opgave 2

- a) Lyt til Alan Freed's radioprogram (musiknummer 2)

3. Rockmusikkens gennembrud – lige eller trioliseret

Rockmusikken fik sit egentlige kommercielle gennembrud i 1954 da Bill Haley indspillede Rock around the clock. Rocken er jo udviklet af jazzen, som anvender trioliserede ottendedele, og i

starten var rockmusikken også trioliseret. Efterhånden udviklede der sig en praksis til også at spille med lige ottendedele.

Opgave 3

- a) Lyt til Bill Haley: Rock around the clock (musiknummer 3)
- b) Spilles der lige eller trioliserede ottendedele?
- c) Lav en auditiv analyse af nummeret i skema med angivelse af formled (antal takter evt. CD-tid), instrumentation, harmonik (se skema i bilag)
- d) Hvordan oplever du musikken?
- e) Hvilke tanker, følelser, lyster, energier m.v. melder sig, når du hører musikken?
- f) Hvordan kan man høre, at musikken er fra 50'erne?
- g) Lyt til Chuck Berry: Johnny be goode (musiknummer 4)
- h) Spilles der lige eller trioliserede ottendedele?
- i) Lyt til: Shu-bi-dua: Lulu rocken går (musiknummer 5)
- j) Spilles der lige eller trioliserede ottendedele?
- k) Lyt til Little Richard: Tutti Frutti (1955) (musiknummer 6)
- l) Spilles der lige eller trioliserede ottendedele?

4. Rockteksterne

Teksterne kunne være skrap kost for den amerikanske middelklasse og opefter, så der fandtes "hvide" udgaver af nogle af sangene, hvor det værste i teksterne var bortcensureret.

Opgave 4

- a) Lyt til Big Joe Turner (sort musiker): Shake, rattle and roll (musiknummer 7) mens du læser teksten (se Bilag)
- b) Lyt til Bill Haley's (hvid musiker) udgave af samme nummer (musiknummer 8) mens du læser teksten (se bilag)

5. Elvis Presley

Elvis Presley blev en af de helt store skikkelser i 50'ernes rock 'n' roll. Man sagde, at han kunne synge som en sort. Hans første nummer var That's all right mama (5.7. 1954)

Opgave 5

- a) Lyt til Elvis: That's all right mama (Musiknummer 9)

Elvis repræsenterede kontrasten i musikken i 50'erne og et oprør overfor pænheden, og samtidig havde han en afgørende indflydelse på den musikalske nedbrydning af grænserne mellem sort og hvid musik. I filmklippet se vi en de første gange Elvis optræder på TV. Hans manager var helt bevidst om fjernsynsmedies kolossale betydning for promovring.

Måske musikhistoriens første rigtige superstar. Teenagerne var i gang med at definere sig som en ny social gruppe, hvor idoldyrkelsen kom til at spille en stor rolle.

- b) Se filmklip om Elvis og 50'ernes USA. Bemærk den gode illustration af modsætningerne mellem pænheden og småborgerligheden og Elvis' fändenivoldskhed

Senere indspillede han følsomme ballader som Love me tender (1956)

- c) Lyt til Elvis: Love me tender (musiknummer 10)

6. Andre berømte sange

Andre kendte sange i 50'ernes rock 'n' Roll var også de 2 følgende

Opgave 6

- a) Lyt til Jerry Lee Lewis: Whole lotta shakin going on (1957) (Musiknummer 11)
- b) Lyt til Little Richard: Good Golly miss Molly (1956) (Musiknummer 12)

7. Teeny bop

Modreaktion fra det borgerlige USA. Opkomsten af ”bøde” sangere som f.eks. Dick Clarke og Pat Boone. Stilen blev kaldt teeny bop eller schlock.

Opgave 7

- a) Lyt til: Pat Boone – I'll be home (Musiknummer 13)
- b) Lyt til: The Platters – Only you (Musiknummer 14)
- c) Hvilken taktart går nummeret i?

8. Dansk Rock 'n' Roll

På den danske scene var det Otto Brandenburg der med sit ”flot klingende” engelsk, tog over fra stjernerne over Atlanten

Opgave 8

- a) Lyt til: Otto Brandenburg: What do you want to make those eyes at me for? (1960)

Senere samme år deltog han i det danske melodi grand prix med ”To lys på et bord”. Den fik kun 1 point, men blev siden hen solgt i over 200.000 eksemplarer.

Orkester

Det var i denne periode el-guitaren fik en voldsom betydning i den rytmiske musik. De første var halvakustiske (se billede i bilag) Senere lavede man en massiv krop for derved at kunne lave en kraftigere lyd

8. 60'erne

Litteratur

Nielsen, Per Reinholdt: Rebel og remix s. 42-97

Musikseksempler

- 01) Bob Dylan - Blowing in the Wind
- 02) Beatles - love me do
- 03) Beatles - Norwegian wood alt. udgave
- 04) Beatles - In my life
- 05) Alex Baroni - In my life
- 06) Avscultate - In my life
- 07) Bonnie Tyler - In my life
- 08) Ozzy Osbourne - In my life
- 09) Trio rokoko - In my life
- 10) Beatles - Tomorrow never knows
- 11) The Rolling Stones – Satisfaction
- 12) The Who - My Generation
- 13) Derek and the dominoes - Layla
- 14) Jimmy Hendrix - Voodoo child
- 15) Ray Charles - Georgia On My Mind
- 16) Greatful dead - Dark Star
- 17) Procul Harum - A whiter shade of pale
- 18) Emerson Lake & Palmer - Pictures At An Exhibition (uddrag)
- 19) Ekseption - Toccata
- 20) Steppeulvene - Itsi-Bitsi
- 21) Young flowers - Oppe i træet
- 22) Skousen & Ingemann - Herfra hvor vi står

Film

Filmklip med Beatles

60'erne blev popmusikkens store årti, og det årti, hvor der skete store kulturelle omvæltninger i den vestlige verden. Ungdomsoprør, studenteroprør, kvindebevægelse, hippiebevægelse o.s.v. store ideologiske oprør og opgør hvor musikken blev brugt.

1. Bob Dylan

Dylan fik en afgørende betydning for 60'ernes bølge af folkemusik og folkemusikalsk inspireret rockmusik. Samtidig blev han med de samfundskritiske tekster en fornyer og inspirator for andre. Blowing in the wind er vel nok blevet Dylans mest kendte sang. I hans egen version spiller han tilsyneladende med en capo.

Opgave 1

- a) Lyt til Dylan: Blowing in the wind (Musiknummer 1)
- b) Aflyt akkorderne til sangen – evt også med angivelse af bastoner, der hvor der spilles andet end grundtoner
- c) Hvad er en capo?

2. The Beatles

Et af de største navne i 60'erne og i rockhistorien overhovedet er The Beatles. Beatles' egne kompositioner var i starten uhyre simple både hvad tekst og musik angår. I denne tidlige version af "Love me do" er det Beatles' første trommeslager, Pete Best, som spiller.

Opgave 2

- a) Lyt til Beatles: Love me do
- b) Lav i skema en auditiv analyse med angivelse af instrumentation, form, CD-tid, evt. særlige kendetegn ved rytmen, udtryk

Gruppen blev senere banebrydende ikke bare i kraft af deres musik, men også i kraft af deres personlighed.

Musikken var nyskabende. Alle albums undtagen "Let it be" brød faktisk konstant med de tidligere traditioner. Beatles var først med de nye idéer, f.eks. at bruge indiske instrumenter. I sangen Norwegian Wood spiller George Harrison på en citar. Mange andre grupper brugte herefter citaren til at skabe en karakteristisk meditativ hippielyd. (se billede i bilag) Denne udgave af sangen er fra en tidlig prøve.

- c) Lyt til Beatles: Norwegian wood (1965) (Musiknummer 3)
- d) Hvilken taktart spilles sangen i?

Norwegian wood er fra albummet Rubber Soul, som blev indspillet på 1 måned. Tidligere brugte man kun et par dage. En af nøglesangene på albummet var sangen "In my life" med en mere dybsindig – måske lidt Dylan inspireret – tekst.

- e) Lyt til Beatles: "In my life" (Musiknummer 4) Bemærk bl.a. den tidlige måde at lave stereo på, hvor nogle instrumenter optræder i den ene højtaler og andre i den anden
- f) Lav en auditiv analyse af nummeret m.h.p. form, instrumentation m.v.
- g) Lyt til andre udgaver af den samme sang men med andre kunstnere og lav en sammenligning af udgaverne m.h.p. tempo, instrumentation, form, melodi, harmonik og ikke mindst udtryk. I 3-5 sætninger pr. nummer fremhæves de særlige karakteriska.
 - I. Alex Baroni: In my life (Musiknummer 5)
 - II. Avscultate - In my life (Musiknummer 6)
 - III. Bonnie Tyler - In my life (Musiknummer 7)
 - IV. Ozzy Osbourne - In my life (Musiknummer 8)
 - V. Trio rokoko - In my life (Musiknummer 9)

Studieteknikken blev mere avanceret. Nu havde man hele 4 spor til rådighed. Beatles var holdt op med at turnere, fordi ingen alligevel kunne høre musikken p.g.a. skrig og skrål. Derfor brugte de længere tid i studiet. De eksperimenterede med musikken (bl.a. med at afspille musik baglæns) og de eksperimenterede med stoffer

- h) Lyt til Beatles: Tomorrow never knows (Revolver) (Musiknummer 10)

På Beatles næste album Sgt Peppers lonely hearts club band var der flere nyskabelse:

- Det første såkaldte koncept album (en slags programmusik)
- En af de første gange instrumentet mellotron blev brugt

- En af de første gange – hvis ikke den første gang – 2 numre glider over i hinanden
- Det var en ny måde at lave cover på. Fold ud. Psykedelisk design.
- Første album hvor teksterne var trykt med
- Først album som brugte dolby noise reduktion system, som dermed gav musikken en større klarhed
- En række andre tekniske nyskabelser

Pladen tog omkring 700 timer over en periode på 129 dage at lave, hvilket var uhørt i 1967, og man havde kun 4 spor til rådighed. Beatles første plade Please please me tog sammenlagt under 10 timer. Sangen strawberry fields forever var ikke med på albummet, men blev indspillet i den samme periode og blev sammen med Penny Lane udgivet på single. Man udgav en promotion video – en af de første musikvideoer. Musikvideoen blev først for alvor opfundet da MTV gik i luften i starten af 80'erne

- Se filmklip Strawberry fields forever, hvor Paul McCartney samtidig fortæller om instrumentet mellotron

2. Mere strøm – mere rock

Beatles lyd og fremtoning var trods alt til den pæne side. The Rolling Stones blev sammen med grupper som The Kings og The Who betragtet som lidt mere voldsomme og direkte modsætninger.

Opgave 2

- Lyt til The rolling stones: Satisfaction (Musiknummer 11)
- Lyt til The Who: My generation (Musiknummer 12)

3. Rockguitar

Rockmusikken var guitarens musik. I løbet af det 60'erne blev der udviklet sans for dygtige instrumentale præstationer, navnlig på guitar. Man fandt ud af at forvrænge lyden på guitaren. Man opfandt wah wah pedalen. Her er en af mine absolut største favoritter:

Opgave 3

- Lyt til Derek and the dominoes: Layla (forvrænget guitar) (Musiknummer 13)
- Lyt til Jimmi Hendrix: Voodoo child (wah wah) (Musiknummer 14)

4. Soul

De sortes musik i 60'erne var soul, som var en blanding af gospel og rythm and blues. En af de store indenfor dette felt var Ray Charles

Opgave 4

- Lyt til Ray Charles: Georgia On My Mind (Musiknummer 15)

Pladeselskabet Motown udgav en række store navne som

The Supremes

The Temptations

Stevie Wonder

Jackson 5

5. Syrerock

Sidst i årtiet var hippiekulturen en stor del af musikmiljøet. De store festivaler opstod, først med Woodstock, hvor 400.000 mennesker mødtes. Roskilde festivalen startede et par år senere i 1971 med 10.000 betalende gæster. Et af de store hippie orkestre var The greatful dead.

Opgave 5

- a) Lyt til (en del af) Greatful dead: Dark Star (Musiknummer 16)

6. Symfonisk rock

Ud af hippiekulturen og kunstnermiljøet udsprang også en gruppe som Pink Floyd og den symfoniske rock med Procul Harum samt andre grupper, der brugte klassiske temaer i deres musik

Opgave 6

- a) Lyt til Procul Harum: A whiter shade of pale (Musiknummer 17). Nummeret er til dels baseret på Bachs air fra Hm suiten
- b) Lyt til Emerson, Lake and Palmer:
- c) Lyt til Ekseption: Toccata (Musiknummer 19)

7. Dansk rock i 60'erne

De danske orkestre var i høj grad inspireret af deres engelske og amerikanske forbilleder. I starten var alt sunget på engelsk, men senere sang man også på dansk

Opgave 7

- a) Lyt til Steppeulvene: Itsi-Bitsi (Musiknummer 20)
- b) Lyt til Young flowers: Oppe i træet (Musiknummer 21)
- c) Lyt til Skousen & Ingemann: Herfra hvor vi står (Musiknummer 22)

9. 70'erne

Litteratur

Nielsen, Per Reinholdt: Rebel og remix s. 98-161

Musikseksempler

- 01) James Taylor - Shower the People You Love with Love
- 02) Carol King - You've Got a Friend
- 03) Trille - Et lille lys i mørket
- 04) Slade - Merry Christmas Everybody
- 05) Moody blues klip
- 06) Pink Floyd – Money
- 07) Weather Report – Birdland
- 08) Kraftwerk – Autobahn
- 09) MFSB - Love Is the Message
- 10) Bob Marley - No Woman No Cry
- 11) The Police - Can't stand loosing you
- 12) Sex Pistols - Schools Are Prisons
- 13) Shit & Chalou - Smuk og dejlig

70'erne var et årti med en fantastisk musikalsk mangfoldighed. En lang række nye genrer blev udviklet

1. Sing a songwritere

Sing a song writere kaldte man de komponister, som rendyrkede ”den gode sang”, det melodiske og pæne harmonier, ofte også måske lidt folkagtigt og de stille og følsomme rockballader f.eks James Taylor og mange af Elton Johns sange

Opgave 1

- a) Lyt til James Taylor: Shower the people (Musiknummer 1)

Kvinderne markerede sig stærkt i løbet af 70'erne både som sing a songwritere og senere ikke mindst i forbindelse med kvindernes frigørelse.

- b) Lyt til Carol King: You've Got a Friend (Musiknummer 2)
- c) Lyt til Trille: Et lille lys i mørket (Musiknummer 3)

2. Glamrock

I 70'erne opstod den såkaldte glamrock. Rockmusik, hvor musikerne klædte sig ud i farvestrålende tøj, gik i plateau sko og af og til sminkede sig enormt.
(se billede af Kiss og Slade i bilag) Glamrocken er en forholdsvis hård rock, men ikke helt så hård som heavy metal, som omtales senere.

Opgave 2

- a) Lyt til Slade: Merry Christmas Everybody (Musiknummer 4)

Andre grupper var f.eks Roxy Music, Sweet, David Bowie, Queen og Gary Glitter

3. Progressiv rock

Optage teknikken blev bedre. Nu havde man 24 spor at arbejde med. Mulighederne udviklede sig enormt. Musikken kunne nu blive helt collageagtig, og man udnyttede studiets muligheder for at lave overdubs. Instrumenternes lyde blev bedre. Guitarens forvrængningsmuligheder blev videreudviklet.

Den progressive rock er en videreførelse af dels syrerock, dels den melodiske og halvinstrumentale rock, som f.eks. Procul Harum. Grupperne hed: Pink Floyd, Yes, Genesis, Jethro Tull, Moody Blues, Emerson, Lake and Palmer, Camel.

Opgave 3

- a) Lyt til Moody Blues (Musiknummer 5). Bemærk de mange referencer til den klassiske musik. Moody Blues var en af de banebrydende grupper til at bruge instrumentet mellotronen

Pink Floyd startede som et syrerockorkester i 60'erne. Orkestret fik sit gennembrud i 1972 med albummet "Dark side of the moon" hvorfra "Money" stammer

- b) Lyt til Pink Floyd: Money (Musiknummer 6)
- c) Se power point præsentationen og besvar spørgsmålene (se bilag). Det er tanken, at man skal have et stopur i gang, mens man hører musikken og besvarer spørgsmålene. Nogle af dem drejer sig om at notere tiden. Denne power point er et eksempel på, hvordan man kan formidle musik v.h.a. digitale medier.

Orkesteret nåede sit højdepunkt i 1980 med det legendariske album The Wall

4. Jazz rock

I 70'erne begyndte en lang række orkestre at spille en fusion mellem jazz og rock bl.a. Weather Report. Basister spillede undertiden på en bas uden bånd (se billede i bilag)

Opgave 4

- a) Lyt til Weather Report: Birdland. (Musiknummer 7) Basisten spiller på en båndløs bas.

5. Techno

70'erne var faktisk også det årti, hvor Techno blev skabt første gang. Den tyske gruppe Kraftwerk var pionerer på dette felt. Fremkomsten af synthesizere og trommemaskiner muliggjorde musikken. Kraftwerk var blandt de første grupper, der anvendte instrumentet vocoder.

Opgave 5

- a) Lyt til Kraftwerk: Autobahn (Musiknummer 8)
- b) Find på nettet oplysninger om, hvad en vocoder er, hvordan den fungerer og hvordan den lyder
- c) Lav en auditiv analyse af nummeret m.h.p. form og instrumentation, herunder hvor vocoderen optræder

6. Disco

Discoen blev udviklet fra den sorte funk musik blandet med latin. Funky groove, boblende dynamiske basgang og strygere. Man mener det første disconummer var med MFSB (Mother, father, sister, brother) Læs evt. citat s. 134.

Opgave 6

- a) Lyt til MFSB: Love is the message (Musiknummer 9)

Andre disconavne var Bee Gees – Saturday night fever
Eddie Kendrick - Boogie down
Barry White
ABBA

Remixet opstår i denne periode ud fra et behov for at gøre numrene længere. Diskotekernes DJ's får i den sammenhæng en vigtig betydning

7. Reggae

Reggaemusikken opstod omkring Bob Marley på Jamaica som en oprørsmusik. Musikken har en tydelig latinamerikansk inspiration

Opgave 7

- a) Lyt til Bob Marley: No woman no cry (Musiknummer 10)
- b) Udarbejd en kortfattet idé til et undervisningsforløb (evt. tværfagligt) omkring reggae

Musikken fandt efterhånden også indpas i den vestlige rockmusik. En gruppe som f.eks Police brugte reggae rytmen en hel del i deres numre.

- c) Lyt til The police: Can't stand loosing you (Musiknummer 11)

8. Punk

Punken var den nye vesteuropæiske undergrundsmusik, som fik lange udløbere langt frem i tiden. Engelske Sex Pistols startede det hele. Stilens fik også betegnelsen "Garage Rock"

Opgave 8

- a) Lyt til Sex Pistols: Schools are Prisons (Musiknummer 12)

Andre navne var The Ramones , MC-5 og Iggy Pop & The Stooges

Stilen New Wave var en mere poppet eller eksperimenterende udgave af punken. Den danske gruppe Sods, som senere blev til Sort Sol er inspireret af denne bølge.

9. Kvinderock

Der opstod i kølvandet på kvindebevægelsen bands bestående udelukkende af kvinder f. eks. Shit og chanel med bl.a. Anne Linnet og Lis Sørensen.

Opgave 9

- a) Lyt til Shit & Chalou: Smuk og dejlig (Musiknummer 13)

10. 80'erne

Litteratur

Nielsen, Per Reinholdt: Rebel og remix s. 162-237

Musikseksempler

- 01) The Sugarhill Gang - Rapper delight
- 02) Østkyst Hustlers - Står her endnu
- 03) Black Heat - Zimba Ku
- 04) Sonic Youth - Beauty lies in the eye
- 05) Sods – RAF
- 06) Kliche – Militskvinder
- 07) Art of noise
- 08) Queen - Bohemian Rhapsody
- 09) Michael Jackson - black or white
- 10) Paul Simon - Diamonds on the soles of her shoes

Filmeksempler

- Filmklip 1 - Bohemian Rhapsody
- Filmklip 2 - Michael Jackson - Black or White
- Filmklip 3 - Do they know it's Christmas
- Filmklip 4 - We are the world

I 80'erne fik hip hoppen sit gennembrud og MTV blev lanceret. Musikvideoen blev dermed et helt nyt og betydningsfuldt musikmedie. CD'en kom endvidere på markedet.

1. Hip hoppens gennembrud

Breakbeat, MC, scratching. Først hip hop nummer der fik kommercielt gennembrud var Sugarhill Gang med Rappers delight.

Opgave 1

- a) Lyt til Sugarhill Gang: Rappers delight (Musiknummer 1)

Hip hop musik er oftest baseret på et såkaldt breakbeat, d.v.s musikkerne har ”stjålet” et beat fra et andet nummer et sted i musikken, hvor der ikke er andet ned netop dette beat. F.eks. har Østkyst Hustlers taget et beat i starten af nummeret ”Zimba Ku” med den amerikanske gruppe Black Heat. Herefter har man lavet et loop, d.v.s. gentaget trommerytmen et antal gange.

- b) Lyt til Østkyst Hustlers: Står her endnu (starten) (Musiknummer 2)
- c) Lyt til Black Heat: Zimba Ku (Musiknummer 3)
- d) Lav i programmet audacity (se bilag) dit eget breakbeat fra Zimba Ku akkurat som Østkyst Hustlers har gjort

2. Støjrock.

Videreudvikling af punken. Usædvanlige harmoniske sammenhænge og atonale indslag i musikken. Andre grupper blev hen ad vejen bl.a. R.E.M.. Meget musik blev udgivet på små uafhængige selskaber. Low budget. Indie står for independent.

Opgave 2

- a) Lyt til Sonic Youth: Beaty lies in the eye (Musiknummer 4)

I Danmark videreførte Sods og Kliché punken

- b) Lyt til Sods: RAF (Musiknummer 5)
- c) Lyt til Kliché: Militskvinder (Musiknummer 6)

3. Teknologiske fremskridt

CD'en, MIDI-teknologi, mere avancerede synthezeisere og sampleren. En af de første gruppe der arbejdede med sampleren var "Art of noise" Med en sampler kan man optage en lille lydstup, som afspilles igen ved tryk på en tangent. Sampleren kan forlænge og forkorte og gøre hurtigere og langsommere.

Opgave 3

- a) Lyt til Lydklip med art of noise (se bilag for titlerne) (Musiknummer 7)

4 MTV

MTV blev en betydningsfuld faktor i 80'ernes musik promotion. Ethvert band med respekt for sig selv lavede en musikvideo i tilknytning til deres musik.

Opgave 4

- a) Lyt til Queen: Bohemian Rhapsody (Musiknummer 8)
- b) Lyt til Michael Jackson: Black or white (Musiknummer 9)
- c) Se musikvideoerne til de 2 numre
- d) Giv et kortfattet bud på, hvordan man kan anvende musik og video i et undervisningsforløb i skolen.

1980'erne var også superstjernernes årti og mange af dem er repræsenteret i følgende klip:

- e) Se filmklip Do their know it's Christmas (dec. 1984)
- f) Se filmklip We are the world (marts 1985 – indspillet i januar)

I Danmark indspillede Nannas "Afrika"

5. Verdensmusik

Verdensmusikken blandes i 80'erne med rockmusik ikke bare som en inspiration, men også med musikere fra andre verdensdele.

Opgave 5

- a) Lyt til Paul Simon: Diamonds on the soles of her shoes

11. 90'erne

Litteratur

Nielsen, Per Reinholdt: Rebel og remix s. 238-335

Musikseksempler

- 01) Nirvana - Smells like teen spirit
- 02) Dizzy Miss Lizzy - Love is a loser's game
- 03) Oasis - Roll with It
- 04) Blur - Country House
- 05) Saybia - 7 Demons
- 06) NWA - fuck the police
- 07) Fugees - Killing me softly
- 08) Fatboy Slim - Smells like teen spirit (Remix)
- 09) Sting - Shape of my heart
- 10) Nas - The Message
- 11) Ricky Martin - She Bangs
- 12) Perez Prado - Mambo nr. 5
- 13) Lou Bega - Mambo nr. 5
- 14) Take That - Back for good
- 15) Spice girls – Wannabe
- 16) Aqua - Barbie girl

1. Grunge

Grunge var et oprør imod, at alt kunne gøres til en vare. Det var et forsøg på at bringe de høje ikke-kommercielle idealer tilbage til rockmusikken, men som der står i rebel og remix: Alt er til salg.. Forsangeren i Nirvana Kurt Cobain skød sig da det hele blev for meget. Han er i eftertiden blevet en kultfigur, som repræsenterer meningsløsheden.

Nirvana, Soundgarden, smashing pumpkins, pearl jam. Dizzy Mizz Lizzy

Opgave 1

- a) Lyt til Nirvana: Smells like teen spirit (Musiknummer 1)

I Danmark spillede et band som Dizzy miss Lizzy grunge

- b) Lyt til Dizzi miss lizzy: Love is a loser's game (Musiknummer 2)

2 Brit pop

Midt i en tid med trommemaskiner og samplere og flot poleret vellyd, var britpoppen en søgen mod en mere autentisk rocklyd ligesom i de gode gamle dage med Beatles og Rolling Stones: Guitar, bas og tromme og sang. Ikke så mange dyre effekter. Ren guitarlyd. De 2 grupper Oasis og Blur udkom samme dag med hver deres nummer 14.8 1995:

Opgave 2

- a) Lyt til Oasis: Roll With it (Musiknummer 3)
- b) Lyt til Blur: Country house (Musiknummer 4)

Andre brit pop navne: Suede, pulp og radiohead og måske danske Saybia?

- c) Lyt til Sabia: 7 Demons (Musiknummer 5)

3 Gangsterrap

NWA – (Niggaz With Attitude) Udtryk for håbløshed og lovløshed i storbymiljøet. Tekster om drab, vold, sex, narkotika og bandetilhørsforhold.

Opgave 3

- a) Lyt til NWA – Fuck the police (Musiknummer 6)

4. R&B

R&B today defines a style of African-American music, originating after the demise of [disco](#) in 1980, that combines elements of [soul music](#), [funk music](#), [pop music](#), and (after 1986) [hip hop](#) in the form known as *contemporary R&B*. In this context only the abbreviation "R&B" is used, not the full expression. (Wikipedia)

Opgave 4

- a) Lyt til Fugees. Killing me softly (Musiknummer 7)

5. Remix

Hiphopperne laver de såkaldte remix, hvor de tager en original indspilning som grundlag for et nyt nummer

Opgave 5

- a) Lyt til Fatboy Slim: Smells like teen spirit (Musiknummer 8)

Et nummer kan også være bygget op omkring en eller flere figurer fra andre numre

- b) Lyt til Sting: Shape of my heart (Musiknummer 9) Bemærk den karakteristiske guitarfigur i starten
- c) Lyt til Nas – The Message (Musiknummer 10)

5 Latin bølge

Verdensmusikkens indflydelse på musikken høres mange steder bl.a Ricky Martin, Kylie Minogue, Jennifer Lopez og Lou Bega

Opgave 5

- a) Lyt til Ricky Martin: She Bangs (Musiknummer 11)

Lou Bega's Mambo nr. 5 er i virkeligheden en gammel komposition fra 40'erne

- b) Lyt til Perez Prado: Mambo nr. 5 (1949) (Musiknummer 12)
- c) Lyt til Lou Bega – Mambo nr. 5 (1999) (Musiknummer 13)
- d) Lav en auditiv analyse af de 2 numre m.h.p. form, instrumentation, lyd o.s.v.

6. Boy og girl bands

90'erne var også det årti, hvor boybands og girlbands slog igennem med popmusik, som var kræset for øregangen.

Opgave 6

- a) Lyt til Take That: Back for good (Musiknummer 14)
- b) Lyt til Spice girls: wannabe (Musiknummer 15)

7. Hip hop og disco i main stream pop

Main stream poppen havde nu elementer af hiphop og disco

Opgave 7

- a) Lyt til Aqua: Barbie Girl (Musiknummer 16)

8. Heavy Metal

Se historien om heavy metal musikken i power point på CD'en (ca. 20 min.) Hvis de små filmklip i midten har svært ved at blive afspillet, skal du klikke på mellemrumstasten.

Opsamling vedr. musikforståelse

Idéer til at finde musik: Opsamlings Cd'er, the best of en eller anden stil eller genre, talrige bøger

- **Musiklytning.** Eleverne skal lære at *lytte* (analyse og refleksion) til musik i mange forskellige genrer og stilarter. Opleve professionelle koncerter
- **Musiklære.** Arbejde med musikkens begreber
 - Musikkens lyde. Dynamik, tempo, tonehøjde, tonelængde, klang
 - Rytme. Puls og rytme. Knyttes evt. til sprog
 - Melodik. Intervaller, frase, motiv
 - Harmonik. Dur og mol, harmonisk puls. Konsonans og dissonans.
 - Notation og visualisering. Noder og andre former for notation. Solmisation.
- **Instrumentkendskab.**
- **Musikorientering.** Forskellige musikhistoriske perioder og stilarter. Musikpersonligheder. Musikken i samfundet. Filmmusik

Aktiviteter i forbindelse med musiklytning

- Dans. Middelalderdans, Mambo nr. 5
- Formanalyse med og uden angivelse af tid (A stykke, B stykke, omkvæd, eksposition, modulation, reprise, rondo, fuga, blues)
- Udtryksanalyse med og uden angivelse af tid. Beskrive hvilke associationer, følelser, tanker, stemninger musikken udtrykker
- Komparativ analyse (Albinonis adagio, 3 udgaver af Tyskland nationalmelodi, Mambo, In my Life o.s.v.)
- Film og power point (f.eks Amadeus og Money)
- Sang (Held og lykke, st. Louis Blues)
- Partiturlæsning
- Vurdering af udgivet materialer
- Tegninger
- Lytte efter særlige elementer i musikken (f.eks jagtsignalerne i Moldau, breakbeat hos Østkyst Hustlers)

Aktiviteter i forbindelse med musiklære

- Analyse af taktart,
- Lige- trioliserede ottendedele
- Bevidstgørelse omkring formentalerer
- Noder
- Rytmer
- Tælle takter og perioder
- Alle mulige fagudtryk fra gregoriansk sang til growl
- Motiv – tema
- Power point (Jazz/heavy)
- Blueskala

Aktiviteter i forbindelse med instrumentkendskab

- Demonstration af instrumenter
- Lytte til og efter forskellige instrumenter
- Gå til koncert og se instrumenter
- Spille på instrumenter

Aktiviteter i forbindelse med musikorientering

- Lytte til gamle indspilninger. Snak om optageteknik
- Musikhistoriske perioder
- Komponister og grupper
- Stilarter
- Samfund, skole- og kulturliv